

Σκοπός

Να διερευνηθεί βιβλιογραφικά το πως προάγεται η ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοπροσδιορισμού στην εκπαιδευτική διαδικασία ατόμων με ήπια νοητική αναπηρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Αυτοπροσδιορισμός και εκπαίδευση

Αυτοπροσδιορισμός: συνδυασμός δεξιοτήτων, γνώσεων ικανότητα του ατόμου να κάνει επιλογές, έτσι ώστε οι επιλογές αυτές να καθορίζουν τις πράξεις του και να ορίζει τον εαυτό του, να ελέγχει τη ζωή του και να κάνει επιλογές που αντανάκλουν τις προτιμήσεις και τις ανάγκες του ανεξάρτητα από εξωτερικούς παράγοντες. Αποτελεί ανάγκη που συνοδεύει την ανθρώπινη ύπαρξη. **Αυτοπροσδιοριζόμενη συμπεριφορά:** ικανότητα του ατόμου να ενεργεί αυτόνομα, να έχει την ικανότητα να ρυθμίζει μόνο του την συμπεριφορά του, να έχει τη διάθεση και να καλλιεργεί τη στάση να ανταποκρίνεται στα γεγονότα με τρόπο που δηλώνει ψυχολογική ενδυνάμωση και συνειδητοποίηση του εαυτού του. **Βασικά συστατικά του αυτοπροσδιορισμού:** 1. επιλογή 2. λήψη απόφασης 3. επίλυση προβλημάτων. 4. καθορισμός και επίτευξη στόχων 5. αυτοπαρατήρηση, αυτό αξιολόγηση και αυτοεπίσχυση ως χαρακτηριστικά της αυτορρύθμισης 6. αυτοαποτελεσματικότητα και υψηλές προσδοκίες 7. εσωτερικό σημείο ελέγχου 8. αυτοαντίληψη, η αυτοσυνειδητότητα 9. η αυτογνωσία 10. η αυτοσυνηγορία και 11. η διεκδικητικότητα. **Παράγοντες προαγωγής του αυτοπροσδιορισμού:** τα περιβάλλοντα μάθησης διαδραματίζουν πολύ πιο σημαντικό ρόλο από τα ατομικά χαρακτηριστικά, το σχολείο μέσω προγραμμάτων παρέμβασης, συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη του

Εκπαίδευση των μαθητών δημοτικού με νοητικές αναπηρίες στην Ελλάδα

Παρέχεται: (i) σε ειδικά δημοτικά σχολεία (ii) σε γενικά σχολεία μέσω Παράλληλης Στήριξης και Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) (iii) σε άλλες δομές και πλαίσια

Αναλυτικά Προγράμματα και αυτοπροσδιορισμός

Στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για παιδιά με νοητικές αναπηρίες θεωρούνται βαρύνουσας σημασίας συνιστώσες του αυτοπροσδιορισμού όπως η ψυχολογική ενδυνάμωση, η αυτενέργεια, η επίλυση προβλημάτων, η απόκτηση δεξιοτήτων ζωής. **Νέα αντικείμενα**, όπως το **Εργαστήριο Δεξιοτήτων**, προάγουν σημαντικές δεξιότητες αυτοπροσδιορισμού. Στοχεύουν στην καλλιέργεια η αυτομέριμνα, ψυχική και σωματική υγεία, σεξουαλική διαπαιδαγώγηση κλπ. Καλλιεργούν η δημιουργική διαδικασία, δημιουργική σκέψη, οργανωτική ικανότητα και προγραμματισμός η επίλυση προβλημάτων επαγγελματικές δεξιότητες, προσωπικότητα και επαγγελματική ταυτότητα. Οι δεξιότητες αυτές μπορούν να ενδυναμώσουν την αυτοπαρατήρηση, την αυτοεπίσχυση, την αυτοαντίληψη, την αυτογνωσία, καθώς και την επιλογή, τη λήψη απόφασης, την επίλυση προβλημάτων τον καθορισμό και επίτευξη στόχων, την αυτοαποτελεσματικότητα που αποτελούν βασικά συστατικά του αυτοπροσδιορισμού. Τα **νέα προγράμματα σπουδών** με βάση τη στοχοθεσία τους διαπνέονται από αρχές και αξίες που προάγουν τον αυτοπροσδιορισμό. Εγγενείς δεξιότητες του αυτοπροσδιορισμού έχουν γίνει βάση του σχεδιασμού τους. Στο πλαίσιο σπουδών για μαθητές με νοητικές αναπηρίες δεν παρουσιάζεται κάποιο πρόγραμμα αμιγώς σχεδιασμένο για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων αυτοπροσδιορισμού. Τα τμήματα ένταξης επικεντρώνονται στα αντικείμενα της γλώσσας και των μαθηματικών, δεν βοηθάνε τα παιδιά να αναπτύξουν κοινωνικές και λειτουργικές δεξιότητες

Συμπεράσματα

Η βιβλιογραφική μελέτη έδειξε ότι τα προγράμματα σπουδών **εμπεριέχουν** και **προάγουν** τον αυτοπροσδιορισμό και ιδιαίτερα τα νέα προγράμματα σπουδών και τα νέα εκπαιδευτικά αντικείμενα που είναι υπό εφαρμογή στο δημοτικό σχολείο. Διαπιστώθηκε όμως ότι, ακόμα δεν υπάρχουν ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα αυτοπροσδιορισμού, ενώ υπάρχει **έλλειμμα μεθοδολογικών εργαλείων** για τον εκπαιδευτικό ειδικής ή γενικής παιδείας που εμπλέκεται με την εκπαίδευση ατόμων με νοητική στέρση. Συστηματική μελέτη και έρευνα είναι απαραίτητη στο πεδίο, τόσο για να διερευνηθούν οι αυτοπροσδιοριστικές αρχές των νέων προγραμμάτων σπουδών, όσο και των εκπαιδευτικών αντικείμενων στην διδακτική πράξη, αλλά και για να προταθούν στοχευμένα προγράμματα αυτοπροσδιορισμού που αφορούν μαθητές με νοητικές αναπηρίες σε όλες τις πλευρές εκπαίδευσης τους στο δημοτικό σχολείο στην Ελλάδα (ειδικό σχολείο, τμήματα ένταξης, παράλληλη στήριξη)

Βιβλιογραφία

"American association on intellectual and developmental disabilities. Definition of intellectual disability." "Promoting the development and acquisition of self-determined behavior. In D. J. Sands & M. L. Wehmeyer (Eds.), Self-determination across the life span: Independence and choice for people with disabilities (pp. 65-90). Baltimore: Paul H. Brookes." "A practical guide to teaching self-determination. Reston, VA: Council for Exceptional Children." "Facilitating self-determination adolescents with intellectual disabilities: a curriculum. Evaluation Review, 29 (5), 490-502." "The Arc's self-determination scale: procedural guidelines. Arlington: The Arc Of the United States." "A functional model of self-determination: describing development and implementing instruction, focus on autism and other developmental disabilities, 14 (1), 53-62." "Essential characteristics of Self Determined Behavior of Individuals with Mental Retardation. American Journal on Mental Retardation, 100 (6) , 632-642." "The relationship between self-determination and quality of life for adults with mental retardation Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities, vol 33 (1), 3-12." "The Impact of Personal Characteristics of People with Intellectual and Developmental Disability on Self-determination and Autonomous Functioning. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 16, 255-265." "Adult outcomes for students with cognitive disabilities three-years after high school: the impact of self-determination. Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities, 38(2), 131-144." "Η συμβολή του αυτοπροσδιορισμού στην εκπαίδευση και συνεκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Πρακτικά Συνεδρίου της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 1234-1252." "Η εκπαίδευση των παιδιών με ήπια νοητική καθυστέρηση σε το ελληνικό σχολείο: Διαπιστώσεις - Προτάσεις. Από το εκπαιδευτικό υλικό του έργου ΕΠΕΑΕΚ « ΕΠΙΝΟΗΣΗ - Εξειδίκευση Εκπαιδευτών - Εδώ και Εκπαιδευτικό Προσωπικό και Παραγωγή Εκπαιδευτικού Υλικού για ήπια Νοητική Καθυστέρηση». "Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής Εκπαίδευσης Για Μαθητές Με Μέτρια Και Ελαφριά Νοητική Καθυστέρηση" "Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - Εργαστήρια Δεξιοτήτων" "Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - Νέα προγράμματα σπουδών"